

Gorchymyn Arfaethedig ar gyfer craffu cyn deddfu.

OFFERYNNAU STATUDOL DRAFFT

2009 Rhif

Y GYFRAITH GYFANSODDIADOL

DATGANOLI, CYMRU

**Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd
Deddfwriaethol) (Yr Iaith Gymraeg) 2009**

Gwnaed - - - - - []

Yn dod i rym yn unol ag Erthygl 1

Yn Llys Palas Buckingham, y **** dydd o **** 2009

Yn bresennol,

Ei Hardderchocaf Fawrhydi'r Frenhines yn y Cyfrin Gyngor

Yn unol ag adran 95(5) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006(a), gosodwyd drafft o'r Gorchymyn hwn gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a dau Dŷ'r Senedd a chymeradwywyd ef drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a chan ddau Dŷ'r Senedd.

Gan hynny, mae'n bleser gan Ei Mawrhydi, yn unol ag adran 95(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, yn ôl cyngor a chyda chyngor Ei Chyfrin Gyngor, orchymyn fel a ganlyn:-

Enwi a chychwyn

1. Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd Deddfwriaethol) (Yr Iaith Gymraeg) 2009 a daw i rym drannoeth y diwrnod y'i gwneir.

Diwygiadau i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006

- 2.—(1) Addaser adran 94 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn unol â'r erthygl hon.
(2) Nid yw paragraff (b) o is-adran (6) yn rhwystro diddymiad unrhyw ddarpariaeth yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993(b) rhag bod â'r un rhychwant ag sydd gan y ddarpariaeth a ddiddymir.
- 3.—(1) Diwygier Rhan 1 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â'r erthygl hon.

(a) 2006 p.32.
(b) 1993 p 38.

(2) Ym maes 20 (Yr Iaith Gymraeg), mewnosoder—

“Mater 20.1

Hybu neu hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg; a thrin yr iaith Gymraeg a'r iaith Saesneg ar sail cydraddoldeb.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys y defnydd o'r iaith Gymraeg mewn llysoedd.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ar bersonau ac eithrio'r canlynol—

- (a) awdurdodau cyhoeddus;
- (b) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus;
- (c) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac a gafodd eu sefydlu drwy ddeddfiad neu offeryn uchelfreiniol;
- (d) personau y rhoddir iddynt swyddogaethau neu y gosodir arnynt swyddogaethau darparu gwasanaethau i'r cyhoedd drwy ddeddfiad;
- (e) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n derbyn cyfanswm o £200,000 neu fwy o arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol;
- (f) personau sy'n goruchwylio rheoleiddiad proffesiwn, diwydiant neu gylch cyffelyb arall o weithgaredd;
- (g) landlordiaid cymdeithasol o fewn ystyr maes 11;
- (h) personau sy'n darparu i'r cyhoedd y mathau canlynol o wasanaethau neu wasanaethau eraill sy'n gysylltiedig ag unrhyw un neu ag unrhyw rai o'r gwasanaethau hynny—
 - (i) gwasanaethau nwy, dŵr neu drydan (gan gynnwys cyflenwi, cynhyrchu, trosglwyddo neu ddosbarthu);
 - (ii) gwasanaethau carthffosiaeth (gan gynnwys gwaredu carthion);
 - (iii) gwasanaethau post a swyddfeydd post;
 - (iv) gwasanaethau telathrebu;
 - (v) addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaedd (gan gynnwys gwasanaethau i annog, i alluogi neu i gynorthwyo cymryd rhan mewn addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaedd);
 - (vi) gwasanaethau rheilffyrdd;
 - (vii) gwasanaethau i ddatblygu neu i ddyfarnu cymwysterau addysgol neu alwedigaethol;
- (i) personau sy'n dewis bod yn ddarostyngedig i gael y dyletswyddau wedi'u gosod arnynt neu sy'n cytuno i hynny.

O ran gosod dyletswyddau mewn perthynas â pharagraff (b), dim ond dyletswyddau'n ymwneud â gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n cael eu darparu o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus, a gynhwysir yn y mater hwn.

O ran gosod dyletswyddau mewn perthynas â pharagraff (h), dim ond dyletswyddau'n ymwneud â'r gwasanaethau sydd wedi eu crybwyll a gynhwysir yn y mater hwn.

Mater 20.2

Darpariaeth am neu mewn cysylltiad â rhyddid personau sy'n dymuno defnyddio'r iaith Gymraeg i wneud hynny â'i gilydd (gan gynnwys unrhyw gyfyngiadau ar y rhyddid hwnnw).

Dehongli'r maes hwn

Yn y maes hwn—

ystyr “arian cyhoeddus” yw—

(a) arian y perir ei fod ar gael yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol drwy—

(i) Cynulliad Cenedlaethol Cymru;

(ii) Gweinidogion Cymru;

(iii) Senedd y DU;

(iv) Gweinidogion y Goron; neu

(v) un neu ragor o sefydliadau'r Cymunedau Ewropeaidd;

(b) arian a ddarperir yn rhinwedd unrhyw ddeddfiad;

ystyr “awdurdod cyhoeddus” yw pob awdurdod cyhoeddus sy'n dod o fewn ystyr “*public authority*” yn adran 6 Deddf Hawliau Dynol 1998;

mae “deddfiad” yn cynnwys unrhyw ddeddfiad yn y dyfodol;

ystyr “gwasanaethau post” yw'r gwasanaeth o gludo llythyrau, parseli, pacedi neu bethau eraill o un man i fan arall drwy'r post a'r gwasanaethau cysylltiedig o dderbyn, casglu, sortio a danfon y cyfryw bethau;

ystyr “gwasanaethau telathrebu” yw unrhyw wasanaeth sy'n cynnwys darparu mynediad at, neu gyfleusterau i wneud defnydd o, unrhyw system sy'n bod (p'un ai yn gyfan gwbl yntau'n rhannol yn y Deyrnas Unedig neu mewn man arall) at y diben o hwyluso trosglwyddo cyfathrebiadau drwy unrhyw fodd sy'n golygu defnyddio ynni electrig, magnetig neu electro-magnetig (gan gynnwys y cyfarpar a geir yn y system), ond nid yw'n cynnwys darlledu, radio na'r teledu.”

4.—(1) Addaser Rhan 2 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â'r erthygl hon.

(2) Yn lle paragraff 6(2) rhodder—

“Nid yw is-baragraff (1) yn gymwys i—

(a) adrannau 20, 22, 24, 35(1), 36(1) i (5) a (7) i (11), 53, 54, 78 a 156(2) i (5);

na

(b) paragraph 8(3) o Atodlen 2.”

5.—(1) Addaser Rhan 3 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â'r erthygl hon.

(2) Ailrifir y paragraff 7 presennol yn 7(1) a mewnosoder yr is-baragraff 7(2) newydd canlynol—

“(2) Nid yw Rhan 2 yn rhwystro darpariaeth mewn Mesur Cynulliad sy'n ymwneud â mater 20.1 neu 20.2 o Ran 1, rhag rhoi neu osod, neu roi pŵer drwy is-ddeddfwriaeth i roi neu i osod, unrhyw swyddogaeth ar un neu fwy o Weinidogion y Goron os yw'r Ysgrifennydd Gwladol yn cydsynio i'r ddarpariaeth, ond ni chaniateir gorfodi swyddogaethau sydd wedi eu rhoi neu eu gosod felly yn erbyn Gweinidogion y Goron drwy gyfrwng tramgwyddau troseddol”

Enw

Clerc y Cyfrin Gyngor

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn yn diwygio Deddf Llywodraeth Cymru 2006 ("Deddf 2006"). Mae'r Gorchymyn hwn yn estyn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru i wneud cyfreithiau a elwir yn Fesurau Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y cyfeirir atynt yn Deddf 2006 fel "Mesurau Cynulliad"). Mae'r cymhwysedd deddfwriaethol a roddir gan y Gorchymyn hwn yn ddarostyngedig i'r cyfyngiadau cyffredinol ar arfer y cymhwysedd deddfwriaethol hwnnw, sy'n gymwys yn rhinwedd adran 94 o Ddeddf 2006 ac Atodlen 5 iddi (fel y'i diwygir gan y Gorchymyn hwn).

Mae erthygl 2 yn addasu effaith adran 94(6)(b) o Ddeddf 2006. Mae hyn yn sicrhau na rwystrir unrhyw ddiddymiad yn y dyfodol o ddarpariaethau Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 rhag bod â'r un rhychwant ag sydd i'r darpariaethau a ddiddymir.

Mae erthygl 3 yn mewnosod materion 20.1 a 20.2 yn ogystal â darpariaethau dehongli ym maes 20 (Yr Iaith Gymraeg) o Ran 1 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006.

Mae mater 20.1 yn ymwneud â hybu neu hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg; a thrin yr iaith Gymraeg a'r iaith Saesneg ar sail cydraddoldeb, ond nid yw'n cynnwys defnydd o'r iaith Gymraeg mewn llysoedd.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ar bersonau ac eithrio'r canlynol—

- (a) awdurdodau cyhoeddus;
- (b) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdodau cyhoeddus;
- (c) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac a gafodd eu sefydlu drwy ddeddfiad neu offeryn uchelfreiniol;
- (d) personau y rhoddir iddynt swyddogaethau neu y gosodir arnynt swyddogaethau darparu gwasanaethau i'r cyhoedd drwy ddeddfiad;
- (e) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n derbyn cyfanswm of £200,000 neu fwy o arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol;
- (f) personau sy'n goruchwyllo rheoleiddiad proffesiwn, diwydiant neu gylch cyffelyb arall o weithgaredd;
- (g) landlordiaid cymdeithasol;
- (h) personau sy'n darparu i'r cyhoedd y mathau canlynol o wasanaethau, neu wasanaethau sy'n gysylltiedig â hwynt—
 - (i) gwasanaethau nwy, dŵr neu drydan (sy'n cynnwys cyflenwi, cynhyrchu, trosglwyddo neu ddosbarthu);
 - (ii) gwasanaethau carthffosiaeth (sy'n cynnwys gwaredu carthion);
 - (iii) gwasanaethau post a swyddfeydd post;
 - (iv) gwasanaethau telathrebu;
 - (v) addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaedd (gan gynnwys gwasanaethau sy'n annog, yn galluogi neu yn cynorthwyo cymryd rhan mewn addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaedd);
 - (vi) gwasanaethau rheilffyrdd;
 - (vii) gwasanaethau i ddatblygu neu i ddyfarnu cymwysterau addysgol neu alwedigaethol;
- (i) personau sy'n dewis bod yn ddarostyngedig i gael y dyletswyddau wedi'u gosod arnynt neu sy'n cytuno i hynny.

GWNEIR GORCHMYNION CYMHWYSEDD DEDDFWRIAETHOL YN SAESNEG YN UNIG. CYFIEITHIAD I'R GYMRAEG ER GWYBODAETH YW HWN AC NID OES IDDO RYM CYFREITHIOL.

LCOS ARE MADE IN ENGLISH ONLY. THIS IS A TRANSLATION INTO WELSH FOR INFORMATION AND IT HAS NO LEGAL EFFECT.

Mae dyletswyddau a osodir mewn perthynas â pharagraff (b) wedi'u cyfyngu i ddyletswyddau'n ymwneud â gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n cael eu darparu o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus.

Mae dyletswyddau a osodir mewn perthynas â pharagraff (h) wedi'u cyfyngu i ddyletswyddau'n ymwneud â'r gwasanaethau sydd wedi eu crybwyll (a gwasanaethau cysylltiedig â hwynt).

Mae mater 20.2 yn ymwneud â rhyddid personau sy'n dymuno defnyddio'r iaith Gymraeg i wneud hynny â'i gilydd, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfyngiadau ar y rhyddid hwnnw.

Mae erthygl 4 yn mewnosod darpariaeth sy'n addasu paragraff 6(2) o Ran 2 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 i ychwanegu adrannau 35(1), 78 a pharagraff 8(3) o Atodlen 2 yn y rhestr o adrannau o Ddeddf 2006 a all gael eu haddasu drwy Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu drwy is-ddeddfwriaeth a wneir o dan Fesur.

Mae erthygl 5 yn mewnosod darpariaeth sy'n addasu paragraff 7 o Ran 3 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006. Ailrifir paragraff 7 yn baragraff 7(1) a mewnosodir is-baragraff 7(2) newydd. Mae'r is-baragraff 7(2) newydd yn darparu na fydd Rhan 2 yn rhwystro darpariaeth mewn Mesur Cynulliad sy'n ymwneud â mater 20.1 neu 20.2 rhag rhoi neu osod, neu roi pŵer drwy is-ddeddfwriaeth i roi neu i osod, unrhyw swyddogaeth ar un o Weinidogion y Goron os yw'r Ysgrifennydd Gwladol yn cydsynio i'r ddarpariaeth honno, ond hefyd yn darparu na all swyddogaethau sydd wedi eu rhoi neu eu gosod yn y modd hwnnw gael eu gorfodi yn erbyn Gweinidogion y Goron drwy gyfrwng tramgwyddau troseddol.

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol llawn wedi'i lunio ar gyfer y Gorchymyn hwn, gan na ragwelir y bydd yn effeithio o gwbl ar y sector preifat na'r sector gwirfoddol.